

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра цивільно-правових дисциплін факультету №4

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

навчальної дисципліни «**Міжнародне приватне право**» обов'язкових
компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти
081 Право (поліцейські)

м. Харків
2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін факультету
№ 4 *протокол від 16.08.2023 № 9.*

Відповідальна особа:

Завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, професор **Зайцев О.Л.**

Розробники:

1. Завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, професор **Зайцев О.Л.**
2. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор **Сліпченко С.О.**
3. Професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор **Шишка О.Р.**
4. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Піхурець О.В.**
5. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Бортнік О.Г.**
6. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Ясечко С.В.**
7. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Погребняк О.С.**
8. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент **Шишка Н.В.**

Рецензенти:

1. Проректор з наукової роботи Харківського університету канд. юрид. наук, професор **Сергієнко В.В.**
2. Завідувач кафедри трудового та господарського права факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юрид. наук, професор **Мельник К. Ю.**

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. «Поняття предмету міжнародного приватного права (МПП), методу та системи».	10	4				6	Залік
Тема № 2. «Джерела міжнародного приватного права».	10	2	2			6	
Тема № 3. «Основні положення про вчення про колізійну норму».	9	2	2			6	
Тема № 4. «Загальні поняття міжнародного приватного права».	7					6	
Тема № 5. «Суб'єкти міжнародного приватного права».	10	2	2			6	
Тема № 6. «Право власності у міжнародному приватному праві».	10	4	2			6	
Тема № 7. «Договірні зобов'язання у міжнародному приватному праві».	8					6	
Тема № 8.«Спадкові правовідносини у міжнародному приватному праві».	8		2			6	
Тема №9«Сімейні правовідносини у міжнародному приватному праві».	10	4	2			6	
Тема №10. «Трудові правовідносини у міжнародному приватному праві».	8					6	
Всього за рік:	90	18	12			60	

Методичні вказівки до практичних і семінарських занять

Тема № 2. Джерела міжнародного приватного права.

Семінарське заняття: Джерела міжнародного приватного права

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на практичному занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин (денна форма навчання): – 2

Навчальні питання:

1. Загальні положення про джерела міжнародного приватного права.
2. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного приватного права.
3. Міжнародний договір і звичай як джерела міжнародного приватного права.
4. Судова та арбітражна практика і правова доктрина як джерела міжнародного приватного права.
5. Міжнародні уніфіковані торгові терміни „Інкотермс” як джерело міжнародного приватного права.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Загальні положення про джерела міжнародного приватного права. При вивченні загальних положень слід звернути увагу на розмаїття джерел міжнародного приватного права та їх ієрархію. Важливо розібратися, які джерела є первинними, а які - додатковими. Засвоїть основні категорії джерел та їх характеристики, зокрема законодавство, міжнародні договори, звичаї та судова практика.
2. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного приватного права. Фокусуємося на ролі та значенні внутрішнього законодавства у регулюванні міжнародних приватноправових відносин. Аналізуйте, як національні закони впливають на міжнародні правовідношення, та в яких випадках вони застосовуються.
3. Міжнародний договір і звичай як джерела міжнародного приватного права. Поглиблено вивчайте роль та значення міжнародних договорів та звичаїв. Розгляньте, як ці джерела взаємодіють з національним законодавством, та які принципи та норми вони встановлюють для регулювання міжнародних приватноправових відносин.
4. Судова та арбітражна практика і правова доктрина як джерела міжнародного приватного права. Приділіть увагу ролі судової та арбітражної практики, а також правової доктрини в формуванні та розвитку міжнародного приватного права. Розгляньте, як практика судів та арбітражних органів, а також наукові праці впливають на інтерпретацію та застосування норм міжнародного приватного права.

5. Міжнародні уніфіковані торгові терміни „Інкотермс” як джерело міжнародного приватного права. Зосередьте увагу на ролі та значенні "Інкотермс" у міжнародних комерційних угодах. Вивчіть, як ці уніфіковані терміни впливають на умови договорів, транспортування товарів, розподіл ризиків та відповідальності між сторонами угоди.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Загальна характеристика джерел міжнародного приватного права.
2. Загальні положення про джерела та види джерел міжнародного приватного права.
4. Система джерел міжнародного приватного права країн світу.
5. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного приватного права.
6. Міжнародний договір як джерело міжнародного приватного права.
7. Міжнародний звичай як джерело міжнародного приватного права та звичай ділового обороту у правовій системі України.
8. Підстави та випадки застосування звичаїв до регулювання приватноправових відносин, ускладнених наявністю іноземного елемента.
9. Судова та арбітражна практика як джерело міжнародного приватного права. Правова доктрина як джерело міжнародного приватного права.
10. Міжнародні уніфіковані торгові терміни “Інкотермс” як джерело міжнародного приватного права.

Теми для рефератів:

1. Загальна характеристика джерел міжнародного приватного права.
2. Застосування норми звичаю в міжнародному приватному праві.
3. Відмінність між міжнародними договорами, угодами та конвенціями.

Література:

Основна:

1. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
2. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
3. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с.

Допоміжна:

1. Колесник Т. В. Внутрішнє законодавство України як джерело міжнародного приватного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Харків, 2003. – 20 С.

2. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. / за редакцією В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 366 С.
3. Тимченко Л. Д. Международное право: учебник. – Х.: Консум, 1999. – С. 5.
4. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. ст.141.
5. Цивільний кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 416 с.
6. Господарський кодекс України. – Атіка, 2003. – 208 с.
7. Сімейний кодекс України – К.: Атіка, 2005. – 409 с.
8. Кодекс торговельного мореплавства України // Відомості Верховної Ради України 1993, № 25, ст.274; Відомості Верховної Ради України 1995, № 47-52, ст.349.
9. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року № 2709-IV // Урядовий кур'єр, – 31.06. 2005 р., № 163.
- 10.

Практичні завдання

Ситуація 1. Наведіть перелік найбільш важливих багатосторонніх міжнародних договорів в сфері міжнародного приватного права в яких приймає участь Україна.

Ситуація 2. Викладіть систему колізійних норм, які містить Кодекс торговельного мореплавства України. Назвіть всі колізійні принципи, які він містить.

Ситуація 3. Громадянин України Баумер (німецької національності), що проживає у Харківській області виїхав на постійне місце проживання до Німеччини і отримав там статус переселенця. В Україні у нього залишилась квартира у центрі Харкова, автомобіль та земельна ділянка у сільській місцевості.

З приводу права власності на все вказане майно виник спір між паном Баумером та його родичем Абрамовим, який також виїхав до Німеччини. Позов до пана Баумера було подано у Німеччині.

Питання: чи зберігається за паном Баумером право власності на зазначене майно після від'їзду? Право якої держави має застосовуватися до вирішення питання про право власності на квартиру? Чи існує договір між Україною та Німеччиною щодо регулювання таких спірних питань. Дайте стислий перелік найбільш значних двосторонніх договорів у сфері міжнародного приватного права, в яких приймає участь Україна.

Тема № 3: Основні положення вчення про колізійну норму.

Семінарське заняття: Основні положення про вчення про колізійну норму

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин (денна форма навчання): – 2

Навчальні питання:

1. Загальне розуміння колізії та сфера виникнення колізії законів.
2. Поняття колізійної норми та колізійного права.
3. Будова колізійної норми. Види колізійних норм та їх союзи.
4. Основні типи колізійних прив'язок.
5. Гнучкі колізійні принципи.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Загальне розуміння колізії та сфера виникнення колізії законів. При вивченні цього питання основна увага має бути приділена розумінню сутності колізії законів, їх взаємодії та конфлікту. Магістр повинен зрозуміти, що колізія - це ситуація, при якій для регулювання одного правовідношення можливе застосування двох або більше норм з різних правових систем. Основні поняття, які слід засвоїти: «колізія законів», «сфера виникнення колізії». Осмисліть, в яких ситуаціях виникають колізії, та які проблеми вони породжують.

2. Поняття колізійної норми та колізійного права. Увага має бути зосереджена на вивченні понять та особливостей колізійних норм і права. Важливо поглиблено вивчити, що таке колізійні норми, які визначають, які правила застосовуються у випадку міжнародних приватних правовідношень. Поняття, які необхідно засвоїти: «колізійна норма», «колізійне право». Розберіть, яке значення мають ці норми та право в регулюванні міжнародних правовідношень.

3. Будова колізійної норми. Види колізійних норм та їх союзи. При вивченні цього питання необхідно детально розглянути структуру та елементи колізійних норм, їх класифікацію та способи зв'язку. Сагістр повинен розуміти, з яких частин складається колізійна норма, які види колізійних норм існують, і як вони взаємодіють між собою. Основні поняття до засвоєння: «елементи колізійної норми», «види колізійних норм», «союзи колізійних норм».

4. Основні типи колізійних прив'язок. Фокусуємося на вивченні різних типів прив'язок, що використовуються в колізійних нормах для визначення застосовного права. Важливо дослідити, які обставини (місце укладення контракту, місце проживання сторін тощо) враховуються при

виборі застосовного права. Слід засвоїти поняття: «прив'язка», «типи колізійних прив'язок».

5. Гнучкі колізійні принципи. Важливо дослідити, як гнучкі колізійні принципи допомагають адаптувати правила до конкретних обставин справи, забезпечуючи справедливість та реалізацію прав та інтересів сторін. Слід уважно вивчити поняття та методи застосування цих принципів, їх роль та значення в колізійних нормах. Основні поняття для засвоєння: «гнучкість колізійних норм», «гнучкі колізійні принципи».

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Загальне розуміння колізії. Сфера виникнення колізії законів.
2. Поняття колізійної норми та колізійного права.
3. Співвідношення колізійної норми та інших відсильних правових норм.
4. Будова колізійної норми.
5. Основні положення про види формул прикріплення, види колізійних норм та їх союзи.
6. Поняття та вирішення диспозитивних, імперативних та відносно імперативних колізійних норм.
7. Сфера існування та межі застосування міжнародних та міжобласних колізійних норм.
8. Колізійні норми, що містять відсилання до права якої-небудь країни, та колізійні норми, що відсилають до положень міжнародних договорів.
9. Уніфіковані колізійні норми, форми та значення уніфікації у міжнародному приватному праві.
10. Національно-правові та міжнародно-правові колізійні норми. Гнучкі колізійні приписи.
11. Основні типи колізійних прив'язок.

Теми для рефератів, які відповідають темі заняття.

1. Поняття колізійної норми та колізійного права.
2. Співвідношення колізійної норми та інших відсильних правових норм.
3. Сфера існування та межі застосування міжнародних та міжобласних колізійних норм.
4. Колізійні норми, що містять відсилання до права якої-небудь країни, та колізійні норми, що відсилають до положень міжнародних договорів.
5. Уніфіковані колізійні норми, форми та значення уніфікації у міжнародному приватному праві.
6. Національно-правові та міжнародно-правові колізійні норми. Гнучкі колізійні приписи.

Література:

Основна:

1. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
2. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
3. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с.

Допоміжна:

4. Степанюк А. Система методів міжнародного приватного права // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 6. – С. 60-63.
5. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. / за редакцією В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 366 С.
6. Тимченко Л. Д. Международное право: учебник. – Х.: Консум, 1999. – С. 5.
7. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. ст.141.
8. Цивільний кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 416 с.
9. Господарський кодекс України. – Атіка, 2003. – 208 с.
10. Сімейний кодекс України – К.: Атіка, 2005. – 409 с.
11. Кодекс торговельного мореплавства України // Відомості Верховної Ради України 1993, № 25, ст.274; Відомості Верховної Ради України 1995, № 47-52, ст.349.
12. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року № 2709-IV // Урядовий кур'єр, – 31.06. 2005 р., № 163.

Практичні завдання :

Ситуація 1. Сторони під час укладення зовнішньоекономічної угоди домовилися, що до нього має застосовуватися право України. За даною домовленістю суб'єкти визначили п'ятирічний строк позовної давності. В подальшому під час розгляду справи за вказаною угодою між її сторонами у міжнародному комерційному суді в Києві виникло питання про дійсність угоди щодо зміни строку позовної давності.

Питання: які положення про застосування імперативних норм містить Закон України „Про міжнародне приватне право”? Положення Цивільного кодексу України про строки позовної давності мають диспозитивний чи імперативний характер? Чи мають імперативні норми національного права поряд із публічним порядком пріоритет перед нормами іноземного права, яке має застосовуватися до регулювання відносин на основі угоди між сторонами чи приписів колізійних норм? Які положення про застосування імперативних норм містяться у Римській конвенції про праве, яке має застосовуватися до договірних зобов'язань від 19.06.1980 р.?

Ситуація 2. У 2005 році громадянка України В., що проживала у м. Белгород (Росія) звернулась до місцевого суду у м. Белгород з позовом про розірвання шлюбу із своїм чоловіком К., що проживає у Харкові (Україна). Її чоловік К. також є громадянином України.

Питання: на право якої держави має спиратися суд у м. Белгород? Норми яких міжнародних угод, регулюючих відносини між суб'єктами України і Росії мають бути враховані при вирішенні питання про розірвання шлюбу?

Ситуація 3. Марокканець двічі укладав шлюб в своїй країні за прийнятим в мусульманстві обрядом. В третій раз він уклав шлюб в Марокко із громадянкою України. Помер і залишив нерухомість в Україні і Марокко.

Питання: право якої країни має регулювати спадкові відносини? Якщо відповідно до права Марокко всі жінки спадкують після смерті чоловіка в рівних долях, чи може український суд послатися на застереження про публічний порядок і визнати спадкоємцем виключно громадянку України стосовно майна в Україні? Суди повинні застосовувати застереження про публічний порядок у виключних випадках, чи якщо іноземне право не співпадає із вітчизняним, чи повинне застосовуватися застереження про публічний порядок в даному випадку? Чи можливо було укладення шлюбу із громадянкою України в консульстві України в Марокко, або безпосередньо в Україні в органах реєстрації актів громадянського стану?

Тема 5. Суб'єкти міжнародного приватного права.

Семінарське заняття: Суб'єкти міжнародного приватного права

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин (денна форма навчання): – 2

Навчальні питання:

1. Види правових режимів. Правила визначення право- та дієздатності іноземців.
2. Правове становище іноземців та осіб без громадянства на території України.
3. Правове становище іноземних юридичних осіб. Поняття особистого закону (статуту).
4. Правове становище держави як суб'єкта міжнародного приватного права.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Види правових режимів. Правила визначення право- та дієздатності іноземців. Основні моменти, на які слід звернути увагу при вивченні цього питання, включають розуміння різних видів правових режимів, таких як загальний, спеціальний та міжнародний, та їх особливостей. Важливо зрозуміти, як визначається правоздатність та дієздатність іноземців, які права та обов'язки вони мають у правовій системі країни перебування.

2. Правове становище іноземців та осіб без громадянства на території України. При вивченні слід зосередитися на основних нормах та принципах, що регулюють правове положення іноземців та осіб без громадянства в Україні, включаючи їх права, свободи та обов'язки, а також особливості їх правового регулювання.

3. Правове становище іноземних юридичних осіб. Поняття особистого закону (статуту). Основна увага при вивченні має бути приділена аналізу правового положення іноземних юридичних осіб, особливостям їх заснування, діяльності та припинення на території України. Важливо також звернути увагу на поняття особистого закону (статуту) іноземної юридичної особи та його роль в міжнародному приватному праві.

4. Правове становище держави як суб'єкта міжнародного приватного права. Вивчаючи це питання, необхідно розглянути роль держави у міжнародних приватноправових відносинах, особливості її участі як суб'єкта цих відносин, а також специфіку правового регулювання такої участі. Розгляньте норми та принципи, які визначають права та обов'язки держави в міжнародних приватноправових відносинах.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Фізичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права.
2. Правове становище іноземців на території України.
3. Правила встановлення право - та дієздатності іноземців.
4. Особливості цивільно-правового стану іноземних громадян, апатридів, осіб із подвійним громадянством, біженців, виселенців та осіб, яким надано політичний притулок.
5. Поняття та колізійні питання громадянства.
6. Правове становище громадян України за кордоном.
7. Юридичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права.
8. Правове становище іноземних юридичних осіб, поняття особистого закону (статуту) та визначення національності юридичної особи.
9. Основні положення про теорії встановлення національності юридичних осіб.
10. Представництва іноземних суб'єктів господарювання.
11. Транснаціональні компанії як суб'єкти міжнародних приватноправових відносин, проблема міжнародних юридичних осіб.
12. Правила визначення цивільної правоздатності іноземних юридичних осіб.

13. Діяльність суб'єктів господарювання України за кордоном.
14. Особливості створення і діяльності офшорних компаній.
15. Держава як суб'єкт міжнародних приватноправових відносин.
16. Держава як суб'єкт майнових відносин.
17. Імунітети держави.

Теми для рефератів:

1. Особливості правового статусу фізичних осіб у міжнародному приватному праві.
2. Особливості правового статусу юридичних осіб у міжнародному приватному праві.
3. Особливості правового статусу держави як суб'єкта міжнародного приватного права.

Література:

Основна:

1. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
2. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
3. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с.

Допоміжна:

4. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. / за редакцією В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 366 С.
5. Тимченко Л. Д. Международное право: учебник. – Х.: Консум, 1999. – С. 5.
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. ст.141.
7. Цивільний кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 416 с.
8. Господарський кодекс України. – Атіка, 2003. – 208 с.
9. Сімейний кодекс України – К.: Атіка, 2005. – 409 с.
10. Кодекс торговельного мореплавства України // Відомості Верховної Ради України 1993, № 25, ст.274; Відомості Верховної Ради України 1995, № 47-52, ст.349.
11. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року № 2709-IV // Урядовий кур'єр, – 31.06. 2005 р., № 163.

Практичні завдання:

Ситуація 1. В угоді про розділ продукції в галузі нафтогазового комплексу, що була укладена між Україною та консорціумом іноземних інвесторів (іноземних юридичних осіб), передбачено відмову держави як

сторони угоди від судового імунітету, імунітету від попереднього забезпечення позову та виконання судового (арбітражного) рішення.

Питання: із якої концепції імунітету походить чинне законодавство України?

Ситуація 2. Складіть перелік видів діяльності і занять, якими заборонено займатися іноземцям в Україні відповідно до чинного законодавства, і перелік таких видів діяльності чи занять, щодо яких національне законодавство України встановлює відносно іноземців певні обмеження.

Ситуація 3. Між німецькою фірмою і українським приватним акціонерним товариством було укладено кредитний договір, який не передбачав застосування в разі виникнення спору права конкретної держави. По договору виник спір. Позивач – німецька фірма – вважав, що арбітражем має застосовуватися право країни кредитора, натомість позивач не надав документів, які б засвідчували його правовий статус. Відповідач – українське ПрАТ – стверджував, що фірма-позивач не зареєстрована в Німеччині в якості комерційного підприємства і тому не може посилатися на право цієї країни.

Питання: які документи підтверджують національність юридичної особи? Чи існують міжнародні акти з цього приводу, які принципи визначення особистого закону юридичної особи містять останні та внутрішнє законодавство України?

Тема 6. Право власності у міжнародному приватному праві

Семінарське заняття: Право власності у міжнародному приватному праві.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на практичному занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин (денна форма навчання): – 2

Навчальні питання:

1. Загальні питання права власності у відносинах з іноземним елементом за законодавством України.
2. Колізійні питання права власності у міжнародному приватному праві.
3. Колізійні питання права власності за законодавством України.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Загальні питання права власності у відносинах з іноземним елементом за законодавством України. Увагу слід звернути на визначення правових основ власності в контексті міжнародних приватноправових відносин. Засвоїть поняття та характеристики права власності, зокрема, що стосується іноземних елементів: права іноземних громадян та юридичних осіб, особливості застосування законодавства України до прав власності з іноземним елементом.

2. Колізійні питання права власності у міжнародному приватному праві. Основний акцент слід зробити на вивченні конфліктних норм, які визначають законодавство, що регулює правовідносини, пов'язані з правом власності в міжнародному контексті. Важливо засвоїти поняття «колізійна норма», «колізійний метод», а також принципи та правила вирішення колізійних ситуацій у сфері права власності.

3. Колізійні питання права власності за законодавством України. Приділіть увагу вивченню специфіки колізійних норм, що застосовуються в Україні для регулювання правовідносин, пов'язаних з правом власності з участю іноземних елементів. Важливо ознайомитися з нормами міжнародного приватного права України, а також практикою їх застосування у відносинах, що включають право власності з іноземним елементом.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Поняття права власності. Різновиди власності.
2. Основні колізійні питання права власності у міжнародному приватному праві.
3. Правовий режим права власності держав.
4. Правовий режим об'єктів права власності іноземних фізичних та юридичних осіб в Україні.
5. Правовий режим об'єктів права власності українських фізичних та юридичних осіб за кордоном.
6. Колізійні питання особистих немайнових прав та інтелектуальної власності.
7. Основні положення про міжнародно-правову охорону авторських та суміжних прав.
8. Право промислової власності у міжнародному приватному праві.
9. Правове регулювання іноземних інвестицій.

Теми для рефератів:

1. Специфіка термінів міжнародного приватного права.
2. Взаємність і реторсія у міжнародному приватному праві.

Література:

Основна:

1. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
2. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
3. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с.

Допоміжна:

4. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. / за редакцією В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 366 С.
5. Тимченко Л. Д. Международное право: учебник. – Х.: Консум, 1999. – С. 5.
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. ст.141.
7. Цивільний кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 416 с.
8. Господарський кодекс України. – Атіка, 2003. – 208 с.
9. Сімейний кодекс України – К.: Атіка, 2005. – 409 с.
10. Кодекс торговельного мореплавства України // Відомості Верховної Ради України 1993, № 25, ст.274; Відомості Верховної Ради України 1995, № 47-52, ст.349.
11. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року № 2709-IV // Урядовий кур'єр, – 31.06. 2005 р., № 163.

Тема 8. Спадкові правовідносини у міжнародному приватному праві

Семінарське заняття: Спадкові правовідносини у міжнародному приватному праві.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на практичному занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин (денна форма навчання): – 2

Навчальні питання:

1. Колізії спадкування у міжнародному приватному праві.
2. Колізійні норми спадкового права.
3. Міжнародно-правові акти з питань іноземного спадкування.
4. Отримання українськими громадянами спадщини за кордоном.
5. Спадкові права іноземців.
6. Перехід майна до держави.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Колізії спадкування у міжнародному приватному праві. Вивчаючи це питання, слід звернути увагу на основні проблеми та конфлікти, що можуть виникнути у процесі міжнародного спадкування, такі як визначення юрисдикції та застосовного права, визнання та виконання рішень іноземних судів.
2. Колізійні норми спадкового права. Зосередьте увагу на вивченні колізійних норм, що регулюють питання спадкування в міжнародному контексті, особливо тих, що визначають застосовне право та компетентні суди для розгляду спорів, пов'язаних із спадкуванням.
3. Міжнародно-правові акти з питань іноземного спадкування. При вивченні цього питання важливо ознайомитися з міжнародними договорами та конвенціями, які регулюють питання спадкування в міжнародному приватному праві, та розуміти їхню роль і місце у національній правовій системі.
4. Отримання українськими громадянами спадщини за кордоном. Слід вивчити процес та особливості, які супроводжують отримання спадщини за кордоном українськими громадянами, у тому числі податкові, адміністративні та інші аспекти.
5. Спадкові права іноземців. Зверніть увагу на правове регулювання спадкових прав іноземців в Україні, а також на застосування колізійних норм до спадкових правовідносин, в яких беруть участь іноземні громадяни.
6. Перехід майна до держави. Основні поняття, які слід засвоїти, стосуються умов та порядку переходу майна до держави у разі відсутності спадкоємців, а також ролі та компетенції державних органів у цьому процесі.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Розуміння спадкового права у іноземних правових системах.
2. Розбіжності законодавчого регулювання спадкових відносин у світі.
3. Колізії спадкових правовідносин.
4. Визначення здатності особи до складання, скасування заповіту.
5. Колізії щодо форми заповіту та акту його скасування.
6. Принципи свободи заповіту та охорони інтересів сім'ї як основоположні у спадковому праві країн світу.
7. Передумови спадкування за законом та за заповітом.
8. Черговість спадкування за законом, відмінність визначення кола спадкоємців в Україні та за кордоном.
9. Види заповітів.
10. Прийняття спадщини, право на обов'язкову долю.
11. Спадкування виморочного майна.

Теми для рефератів:

1. Міжнародні угоди з питань спадкування.
2. Спадкові права громадян України за кордоном.
3. Спадкові права іноземців в Україні.
4. Представництво, визначення моменту переходу спадкового майна та відповідальності за боргами спадкодавця.

Література:

Основна:

1. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
2. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
3. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с.

Допоміжна:

4. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. / за редакцією В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 366 С.
5. Тимченко Л. Д. Международное право: учебник. – Х.: Консум, 1999. – С. 5.
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. ст.141.
7. Цивільний кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 416 с.
8. Господарський кодекс України. – Атіка, 2003. – 208 с.
9. Сімейний кодекс України – К.: Атіка, 2005. – 409 с.
10. Кодекс торговельного мореплавства України // Відомості Верховної Ради України 1993, № 25, ст.274; Відомості Верховної Ради України 1995, № 47-52, ст.349.
11. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року № 2709-IV // Урядовий кур'єр, – 31.06. 2005 р., № 163.

Практичні завдання:

Ситуація 1. Громадянин України Іванов виїхав на постійне проживання до Швейцарії залишивши в Україні нерухоме майно (квартира у м. Харків та квартира у м. Київ). У Швейцарії Іванов проживав у фактичному шлюбі з громадянкою Швейцарії. Через 3 років спільного проживання Іванов помер, залишивши за собою нерухоме майно в Україні та в Швейцарії.

Чи має право на спадщину фактична дружина Іванова? Якщо ні, обґрунтуйте відповідь. Якщо так, вкажіть законодавством якої країни буде врегульовано дані правовідносини?

Тема 9. Сімейні правовідносини у міжнародному приватному праві

Семінарське заняття: Сімейні правовідносини у міжнародному приватному праві.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на семінарському занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин (денна форма навчання): – 2

Навчальні питання:

1. Визначення і регламентація шлюбу у міжнародному приватному праві.
2. Регулювання відносин подружжя у міжнародному приватному праві.
3. Процедура розірвання шлюбів у міжнародному приватному праві.
4. Відносини батьків і дітей у міжнародному приватному праві.
5. Правовий інститут усиновлення у міжнародному приватному праві.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

1. Визначення і регламентація шлюбу у міжнародному приватному праві. У цьому розділі необхідно ретельно розглянути особливості заключення шлюбу, де участь беруть особи різних національностей або одна з сторін є іноземцем. Важливо ознайомитись із колізійними нормами, які вказують на застосовне право при регулюванні відносин, що виникають із заключення шлюбу. Також слід звернути увагу на питання пов'язані із визнанням шлюбів, укладених за кордоном.

2. Регулювання відносин подружжя у міжнародному приватному праві. Основний акцент слід зробити на тому, як регулюються майнові та особисті немайнові правовідносини між подружжям з іноземним елементом: право, яке застосовується до цих відносин, а також особливості його застосування у різних юрисдикціях.

3. Процедура розірвання шлюбів у міжнародному приватному праві. Вивчення цього питання має бути спрямоване на особливості процесу розлучення, коли шлюб має міжнародний елемент. Слід детально розглянути питання юрисдикції, застосування права, а також визнання та виконання рішень про розлучення.

4. Відносини батьків і дітей у міжнародному приватному праві. Тут слід розглянути питання, які стосуються встановлення батьківства, усиновлення, опіки та піклування, а також прав та обов'язків батьків та дітей в міжнародних сімейних правовідносинах.

5. Правовий інститут усиновлення у міжнародному приватному праві. Розділ має бути присвячений питанням усиновлення дітей іноземцями

або усиновлення українськими громадянами дітей із-за кордону. Важливо розглянути процес усиновлення, правові наслідки, а також питання визнання і виконання рішень про усиновлення, прийнятих іноземними судами.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти для розкриття окремих проблем, явищ тощо:

1. Колізії законодавства у сфері сімейних відносин.
2. Повноваження консулів щодо реєстрації актів громадянського стану.
3. Визнання в Україні шлюбів укладених за кордоном, визнання в Україні дійсності розірвання шлюбів за межами України.
4. Розірвання шлюбів між громадянами України та іноземцями.
5. Колізійні питання усиновлення.
6. Опіка та піклування у міжнародному приватному праві.

Теми для рефератів:

1. Співвідношення положень Сімейного кодексу України та Закону України «Про міжнародне приватне право».
2. Значення і природа правових наслідків шлюбу у галузі міжнародного приватного права України та іноземних країн.
3. Особисті та майнові відносини між подружжям.
4. Укладення шлюбів між громадянами України та іноземцями.
5. Умови, форми і порядок укладення шлюбів у міжнародному приватному праві.
6. Консульський шлюб.

Література:

Основна:

1. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
2. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
3. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с.

Допоміжна:

4. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. / за редакцією В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 366 С.
5. Тимченко Л. Д. Международное право: учебник. – Х.: Консум, 1999. – С. 5.
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. ст.141.
7. Цивільний кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 416 с.

8. Господарський кодекс України. – Атіка, 2003. – 208 с.
9. Сімейний кодекс України – К.: Атіка, 2005. – 409 с.
10. Кодекс торговельного мореплавства України // Відомості Верховної Ради України 1993, № 25, ст.274; Відомості Верховної Ради України 1995, № 47-52, ст.349.
11. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року № 2709-IV // Урядовий кур'єр, – 31.06. 2005 р., № 163.

4. Рекомендована література (основна, допоміжна),

Основна

1. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
 2. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
 3. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с.
 4. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30. ст.141.
 5. Цивільний кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 416 с.
 6. Господарський кодекс України. – Атіка, 2003. – 208 с.
 7. Сімейний кодекс України – К.: Атіка, 2005. – 409 с.
 8. Кодекс торговельного мореплавства України // Відомості Верховної Ради України 1993, № 25, ст.274; Відомості Верховної Ради України 1995, № 47-52, ст.349.
 9. Конституція України від 28.08.1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1996. - № 30. – ст. 141
 10. Закон України —Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 32, ст.422
 11. Закон України —Про правонаступництво України» від 12.09.1991 р. № 1543-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. - № 46. – ст. 612
 12. Закон України —Про дію міжнародних договорів на території України від 10.12.91 р. № 1963-XII // Відомості Верховної Ради. - 1992 - №10 – ст. 137
 13. Закон України —Про міжнародні договори України» від 22.12.93 р. № 3767-XII // Відомості Верховної Ради. - 1994 - №10 – ст. 45
 14. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1986. - №17 – ст. 343.
 15. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів від 23.08.1978 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - №41. – ст. 601.

16. Закон України —Про міжнародний комерційний арбітраж від 24.02.1999 р. № 4002-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1995. - № 11. — ст. 66

17. Конвенція Організації Об'єднаних Націй «Про права дитини» ратифікована Постановою Верховної Ради України № 789-12 від 27.02.1991р. // Відомості Верховної Ради України 1991, № 13, ст.145.

18. Консульський Статут України. Затверджений Указом Президента України від 02.04.1994, №127/94 «Про Консульський статут України».

19. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій» від 07.08.1996, №928 // Урядовий кур'єр. — 1996. — 03 жовтня. — № 16 ст. 439.

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.1994, № 323 «Про затвердження Положення про порядок поставок і митного оформлення продукції за виробничою кооперацією підприємств і галузей держав — учасниць СНД» // Урядовий кур'єр. — 1994. — 26 травня. — № 80-81.

21. Положення про дипломатичні представництва і консульські установи іноземних держав в Україні Положення затверджено Указом Президента України від 10.06.1993, № 198/93 // Голос України. — 1993. — 26 червня. — № 119. —с.4-6.

Допоміжна:

22. Асосков А.Коллизионное регулирование различных видов трансграничных договоров с участием потребителя / А. Асосков // Хозяйство и право. — 2011. — № 5. — С. 21–35.

23. Бичківський О. О.Модернізація колізійної прив'язки *Lex rei sitae* в англо-американському спадковому праві / О. О. Бичківський // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. — 2006. — № 2. — С. 83–93.

24. Бичківський О. О.Тлумачення та кваліфікація у колізіях спадкування в МПП / О. О. Бичківський // Запорізькі правові читання: тези доп. щоріч. Міжнар. наук.-практ. конф., Запоріжжя, 18–19 трав. 2006 р. — Запоріжжя, 2006. — С. 277–278.

25. Виговський О. І.Концептуальні засади вирішення колізій у сфері міжнародного речового права / О. І. Виговський // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 5. — С. 66–71.

26. Кисіль В. І.Спадкові відносини в сучасному міжнародному приватному праві / В. Кисіль // Право України. — 2013. — № 7. — С. 154–182.

27. Кудашкин В. В.Коллизионные правоотношения в международном частном праве / В. В. Кудашкин // Государство и право. — 2006. — № 2. — С. 52–63.

28. Мережко О.Міжцивілізаційні колізії в міжнародному приватному праві / О. Мережко // Юридичний журнал. — 2009. — № 5. — С. 34–36.

29. Мирзоев Р. А. Суть и содержание защиты имущественных прав иностранных физических и юридических лиц / Мирзоев Р. А. // Право і суспільство. – 2011. – № 4. – С. 236–242.

30. Михайлів М. О. Особливості колізійного регулювання права власності та інших речових прав у міжнародному приватному праві / М. Михайлів // Право України. – 2013. – № 7. – С. 71–81.

31. Розгон О. В. Деякі колізійні питання регулювання спадкових відносин з іноземним елементом / О. В. Розгон // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 872 : Серія “Право”, Вип. 6. – С. 104–108.

32. Хачатрян В. Колізійні питання правового регулювання відносин власності в контексті договорів про правову допомогу / В. Хачатрян // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 1. – С. 39–42.

33. Христенко Н. Зародження права власності в міжнародному праві / Н. Христенко // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 3. – С. 148–150.

34. Шупінська О. Колізійне регулювання відносин власності в міжнародному приватному праві деяких країн Європейського Союзу / О. Шупінська // Право України. – 2007. – № 12. – С. 130–134.

35. Шупінська О. Становлення інституту права власності в міжнародному приватному праві / О. Шупінська // Право України. – 2006. – № 7. – С. 127–130.

36.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Єдиний державний реєстр судових рішень: <http://reyestr.court.gov.ua/>
2. Інкотермс Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000): http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/988_007
3. Сайт Верховної Ради України: www.rada.gov.ua
4. Сайт Кабінету Міністрів України: www.kmu.gov.ua
5. Сайт Міністерства внутрішніх справ України: www.mvs.gov.ua
6. Електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
7. Електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА: www.library.ukma.kiev.ua